

Муранова Н. П.,

докторка педагогічних наук, професорка, директорка
Навчально-наукового інституту інноваційних освітніх технологій
Національного авіаційного університету, м. Київ;

Волярська О. С.,

докторка педагогічних наук, доцентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ОСВІТНІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА: ПРОГНОЗУВАННЯ І РЕАЛЬНІСТЬ

Потреби забезпечення трудових ресурсів з метою соціально-економічного розвитку країни вимагають прогностичного обґрунтування підходів і умов, реалізація яких забезпечує упровадження в професійну підготовку освітніх, управлінських, інформаційних інновацій, що сприяють удосконаленню освітніх комунікацій у процесі навчання.

Зростання інтересу науковців до проблем комунікацій в умовах інформатизації суспільства стало спостерігатися в другій половині ХХ ст. Викликаний він був передусім бурхливим розвитком економічної кібернетики, математичної теорії комунікацій та електронних систем зв'язку. У зв'язку з чим, терміни «комунікація», «інформація», «інновація», «інформаційний обмін» отримали широке поширення.

Проблеми інновацій у вищій освіті досліджували зарубіжні (А. Дуглас, П. Зеус, Г. Шаклок та ін.) й українські (В. Андрущенко, С. Вітвицька, І. Дичківська, О. Романовський, Т. Сорочан та ін.) вчені. Актуальними є дослідження проблем прогнозування результатів освітньої діяльності і співставлення їх з реальністю.

Наголосимо, що глибока і різнобічна інформатизація навчання вимагає оновлення дидактичних підходів і понять у педагогіці. Одним із важливих нових дидактичних концептів є терміносполука «освітні комунікації». У загальному вигляді під освітніми комунікаціями необхідно розуміти якусь пов'язану сукупність способів, каналів, прийомів, режимів і форматів передачі необхідною навчальною і соціокультурною інформації, що відноситься безпосередньо до змісту навчання і підпорядкованої дидактичним завданням [4]. У такому трактуванні йдеться про організацію способів передачі змісту навчання у вигляді науково-методичної, ілюстративної, теоретичної, довідкової, емпіричної інформації. Виступаючи категорією з широким діапазоном визначення, освітні комунікації можна трактувати як такі, що утворюють інформаційний простір щодо передачі знань, пояснювальних схем і моделей, а також всіх необхідних відомостей для повноцінного навчання.

Незважаючи на те що комунікаціями займається значна кількість українських і закордонних учених у різних сферах діяльності людини, поза увагою залишаються питання, пов'язані з прогнозом розвитку освітніх комунікацій в умовах інформатизації суспільства.

Концептуальними ідеями прогностичного розвитку освітніх комунікацій в умовах інформатизації суспільства в нашому дослідженні є: забезпечення вільного доступу різних категорій населення до навчання, відкритість професійного навчання, його гнучкість і динамічність, партисипативність, забезпечення кваліфікації відповідного рівня, якості освіти, конкурентоспроможності на ринку праці [5].

Теоретичною основою здійснення довгострокового і короткочасного прогнозу слугували концепції функціонування освітніх систем у контексті глобалізації, теорії неперервної професійної освіти дорослих, концептуальні положення методології порівняльної педагогіки, психології професійної освіти на засадах системного підходу з урахуванням вивчення особистісних і професійних особливостей суб'єктів навчання, концепцій соціально-економічних і психолого-педагогічних проблем теорії і практики навчання.

На підставі ретроспективного аналізу праць філософів (В. Андрущенко, В. Вернадський, Б. Гершунський, В. Кремень), педагогів (С. Гончаренко, Н. Ничкало, В. Олійник, С. Сисоєва), психологів (Г. Балл, Л. Карамушка, А. Маркова) прогнозовано тенденції організації освіти, якими, на наш погляд, є: освітня робота з формування культурних цінностей; підвищення кваліфікації працівників. Важливим є розуміння освітніх комунікацій як комунікативної діяльності, що зберігає та розвиває особистість як суб'єкта культури, створює творче середовище для самоактуалізації та саморозвитку особистості, що сприяє вдосконаленню професійної компетентності і професійної майстерності суб'єктів навчання.

Результати теоретичного аналізу наукових праць В. Бикова [1], В. Кременя [2], Н. Ничкало [3] дали підстави стверджувати, що освітні комунікації в умовах інформатизації є різновидом психолого-педагогічної діяльності, оскільки мають всі властиві ознаки, а саме: вони мають сукупність взаємопов'язаних методів, засобів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого впливу на формування особистості того, хто навчається; забезпечують реалізацію нормативних, технологічних і процесуально-результативних функцій педагогічної діяльності; сприяють досягненню поставлених цілей підвищення освітнього (або професійного) рівня суб'єктів навчання.

Довгострокове прогнозування удосконалення освітніх комунікацій передбачає його здійснення за такими параметрами: аналіз прогностичних компонентів державної освітньої політики; прогностичні оцінки показників

зайнятості населення як в країні, так і в окремих регіонах; вивчення перспективних потреб окремого регіону у фахівцях відповідної спеціальності; регулювання політики зі стимулювання діяльності організацій та установ, що надають освітні послуги; створення інформаційної та правової інфраструктури.

У довгостроковому прогнозуванні освітні комунікації можуть виконувати щодо конкретного суб'єкта навчання такі функції: інтеграційну – культурна й соціальна інтеграція суб'єкта навчання до умов ринку праці; адаптивну – регулювання соціальних відносин у швидко змінюваному зовнішньому середовищі; інформаційну – доступ до необхідної інформації, професійної орієнтації, особливостей її використання; соціальну – використання соціального досвіду.

З нашої точки зору, короткочасне прогнозування ефективності освітніх послуг залежить від різноманітних чинників – мотиваційної сфери суб'єктів навчального процесу, готовності особистості до навчальної діяльності, прагнення вчителів (викладачів) підвищувати власну професійну компетентність, а відтак вимагає різних підходів у досягненні результатів навчання. Ефективність освітніх комунікацій з педагогічної точки зору ми розуміємо як результат організованої навчальної діяльності суб'єктів навчального процесу. Зауважимо, що визначення такої ефективності є короткочасним прогнозом.

У реальному сенсі освітні комунікації в умовах інформатизації – це цілеспрямований процес передачі інформації з використанням інформаційних технологій, необхідних для досягнення результатів навчальної діяльності і взаєморозуміння між суб'єктами навчання. Обов'язковою умовою існування та реалізації такої комунікації є наявність інформації або інформаційного обміну, а також як мінімум двох учасників такого обміну.

На основі аналізу нормативно-правових документів, наукових джерел, а також здійсненого дослідження нами пропонувані науково-методичні рекомендації, що характеризують основні напрями удосконалення освітніх комунікацій в умовах інформатизації суспільства, зокрема: забезпечення державної підтримки професійної підготовки, що передбачає оновлення законодавчо-нормативної бази; психолого-педагогічних та організаційно-методичних засад здійснення якісного прогнозування регіональних сегментів ринку праці для завчасного визначення його потреб; урахування галузевого компонента у розробленні програм із професійної підготовки для різних категорій населення; забезпечення науково-методичного супроводу професійної підготовки; дотримання концептуальних засад навчання на основі впровадження інноваційних підходів до реалізації освітніх програм з урахуванням індивідуально-типологічних і психофізіологічних особливостей суб'єктів навчання; забезпечення центрів зайнятості і кадрових служб підприємств, організацій,

установ професійно компетентними фахівцями з організації професійного навчання персоналу; забезпечення випереджувального розвитку професійної підготовки; використання передових ідей зарубіжного досвіду професійної підготовки різних категорій населення.

З метою удосконалення прогнозування освітніх комунікацій в умовах інформатизації суспільства на державному рівні необхідно:

1) розробити державну програму професійного навчання дорослого населення упродовж життя через запровадження програм допрофесійної підготовки, підвищення кваліфікації, перепідготовки, отримання другої вищої освіти за ваучерами з метою забезпечення неперервного процесу підвищення професійної компетентності фахівців;

2) запровадити консультаційні пункти щодо інформування населення з отримання освітніх послуг з метою підвищення професійної компетентності;

3) здійснити інформаційну підтримку Інтернет-сайтів для надання необхідної і доступної інформації із питань отримання професійної освіти (особливо за дистанційною формою навчання) та працевлаштування.

На регіональних рівнях, з нашої точки зору достатньо здійснити:

1) розширення та удосконалення освітніх послуг у закладах освіти з урахуванням сучасних і перспективних потреб регіону у фахівцях відповідних професійних напрямів;

2) створення умов для забезпечення постійних взаємозв'язків закладів освіти, організацій та установ неформальної освіти з метою визначення напрямів надання освітніх послуг;

3) залучення до фінансування професійної освіти альтернативних до державного бюджету джерел.

Таким чином, для забезпечення удосконалення освітніх комунікацій в умовах інформатизації їхня нормативно-правова база потребує перегляду та оновлення з урахуванням набутого українського досвіду, досвіду зарубіжних країн, вимог ринку праці, роботодавців, закладів освіти, державної служби зайнятості, підприємств, організацій, установ, а також освітніх потреб різних категорій дорослих.

Наголосимо, що удосконалення освітніх комунікацій на основі здійсненого прогностичного обґрунтування зумовлено такими особливостями: освітні комунікації мають бути гнучкими і відповідати вимогам швидкозмінного суспільства; вони повинні орієнтуватися на динамічні зміни соціально-економічної і виробничої сфери та освітні потреби в суспільстві; при організації освітніх комунікацій слід використовувати гнучку систему модернізації змісту, форм, технологій, методів навчання; освітні комунікації повинні забезпечувати рівний доступ до якісної освіти усіх категорій населення.

У перспективі вбачаємо за необхідне проаналізувати освітні комунікації як постійно діючий обмін інформацією між освітньою організацією та її зовнішнім оточенням.

Література:

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : [монографія] / В. Ю. Биков. – Київ : Атіка, 2009. – 684 с.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація : [монографія] / В. Г. Кремень. – Київ: Грамота, 2005. – 448 с.
3. Ничкало Н. Г. Професійна педагогіка і педагогіка праці: проблеми взаємозв'язку в умовах ринкової економіки / Н. Г. Ничкало // Педагогіка і психологія. – 2010. – № 2. – С. 33–45.
4. Ситаров С. А. Теория обучения. Теория и практика: учебник для бакалавров / В. А. Ситаров. – М.: Юрайт, 2014. – 447с.
5. Confintea VI Mid-Term Review (25-27 October 2017 Suwon, Republic of Korea): Report of the conference. URL: <http://uil.unesco.org/adult-education/confintea/conference-report-confintea-vi-mid-term-review-2017> (дата звернення: 03.04.2020).

Попазова М. І.,

викладачка,

Київський коледж будівництва, архітектури та дизайну, м. Київ

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

(на прикладі Київського коледжу будівництва, архітектури та дизайну)

Дистанційна освіта є формою одержання освіти, при якій в освітньому процесі використовуються традиційні та специфічні методи, засоби і форми навчання, засновані на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях. На сьогоднішній день соціальні мережі – один із значущих елементів сучасного суспільства, їх вплив поширюється на усі сфери людського життя: культура, повсякденне життя, освіта, влада.

У зв'язку зі стрімким розвитком інформаційно-комунікативних технологій, в останні роки набули великої популярності соціальні мережі як універсальний засіб інтернет-комунікації, особливо серед молоді. Найчастіше використовуються в Україні такі соціальні мережі як Facebook, «ВКонтакте», «Однокласники»,